

3. Малюга Л.Ю. Європейські соціальні стандарти в контексті права на соціальний захист в Україні. Альманах міжнародного права. 2019. №22. С.15-25. URL: http://www.inlawalmanac.mgu.od.ua/eng/v22/amp_22.pdf

Науковий керівник: Малюга Леся Юріївна д.ю.н, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Язаджи Вікторія Сергіївна

*здобувач вищої освіти факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Указом Президента України №64/2022 від 24.02.2022 року в Україні було введено воєнний стан [1]. Подальшими Указами Президента України було продовжено воєнний стан на території України до теперішнього часу. Такі форс-мажорні обставини, як війна та багато інших індивідуальних, пов'язаних з наслідками війни, чинників ускладнюють нормальне функціонування держави в цілому та окремих її суб'єктів – підприємств у тому числі.

В умовах воєнного стану від великих збитків потерпає не тільки Державний бюджет та економіка України в цілому, а й суб'єкти господарювання України, що в такий важкий для країни час продовжують свою діяльність для підтримки, в першу чергу, всього населення та його окремих уразливих груп – жінок, дітей, інвалідів та людей похилого віку у потребах, необхідних для виживання.

Наразі підрахувати усі збитки, які нанесла Російська Федерація (далі – РФ) в результаті озброєної агресії проти України – дуже важко, адже з кожним днем вони тільки зростають. Так, за даними Київської школи економіки від наслідків війни, станом на 01 серпня 2022 року, сума задокументованих

збитків від пошкоджень та руйнувань у сфері інфраструктури складає 31,6 млрд доларів США, а також внаслідок бойових дій були знищено та/або пошкоджено щонайменше 388 підприємств, 1991 магазинів, 27 торгових центрів тощо [2]. Це не враховуючи непрямі витрати, що пов'язані з частковою або повною зупинкою діяльності підприємств.

Відповідно до ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, кожна фізична особа або юридична особа має право мирно володіти своїм майном [3].

Одним з механізмів зобов'язання відшкодування збитків потерпілій стороні є звернення до суду. Відповідно до положення п. 3 ч. 1 ст. 76 Закону України «Про міжнародне приватне право» - суди можуть приймати до свого провадження і розглядати будь-які справи з іноземним елементом у справах про відшкодування шкоди, якщо її було завдано на території України та згідно приписів ч. 1 ст. 49 Закону - права та обов'язки за зобов'язаннями визначаються правом України в даному випадку [4].

До того ж, відповідно до ч. 6 ст. 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної внаслідок тимчасової окупації, юридичним особам та іншим – зобов'язана саме держава, яка здійснила окупацію [5].

Так, одним з таких суб'єктів господарювання є ТОВ «Аметрін ФК», який звернувся до суду з позовною заявою про відшкодування завданої майнової шкоди у зв'язку з збройною агресією, що призвело до порушення права власності на майно(знищення майна) у розмірі 181 641 459,39 гривень до РФ. Рішенням Києво-Святошинського районного суду Київської області від 25.10.2022 у справі №369/3112/22 позов було задоволено повністю. Однак сама Російська Федерація у подібних правовідносинах посиляється на свій судовий імунітет, спростовуючи правомірність судових рішень України [6].

РФ неодноразово порушила основні нормативно-правові акти міжнародного права, а саме: Статут ООН, Загальну декларацію прав людини,

Будапештський меморандум, Гельсінський заключний акт наради по Безпеці та Співробітництву в Європі від 01. 08. 1975, Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і РФ, Договір між Україною і РФ про українсько-російський державний кордон, на підставі чого визнана державою-агресором, та як наслідок свідчить про відсутність у неї судового імунітету.

Таким чином виникає питання подальшого регулювання міжнародно-правових виниклих спірних правовідносин, адже РФ посилається на свій судовий імунітет від судового переслідування іноземними судами, що дає правову підставу державі-агресору уникнути відповідальності за нанесену шкоду суб'єктам потерпілої держави та порушення основоположних постулатів щодо прав людини.

На нашу думку, правова позиція РФ є абсолютно протиправною, яка порушує основоположні норми міжнародного права, а тому не підлягає задоволенню на міжнародному рівні, підкресливши тим самим законність юрисдикції судів України на розгляд та вирішення справ про відшкодування шкоди на користь постраждалих від збройної агресії РФ суб'єктів України.

Проте, на жаль, механізм примусового виконання рішень суду України, що є цілком обґрунтованим та законним з точки зору міжнародно-правових норм, на практиці ще не реалізовано, що негативно впливає на економічний стан держави.

Джерела:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022 від 24.02.2022. URL:<https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>;
2. «Загальна сума прямих задокументованих збитків зросла до \$108.3 млрд, мінімальні потреби у відновленні зруйнованих активів — \$185 млрд» - Київська школа економіки від 02.08.2022. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zadokumentovanih-zbitkiv-zroslo-do-108-3-mlrd-minimalni-potrebi-u-vidnovlenni-zruynovanih-aktiviv-185-mlrd/>;

3. Перший протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 (Конвенцію ратифіковано Законом №475/97-ВР від 17.07.1997).

URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

4. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>;

5. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>;

6. Рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 25.10.2022 у справі №369/3112/22 – Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107002218>.

Науковий керівник: Канєнберг-Сандул Оксана Костянтинівна к.ю.н., доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».